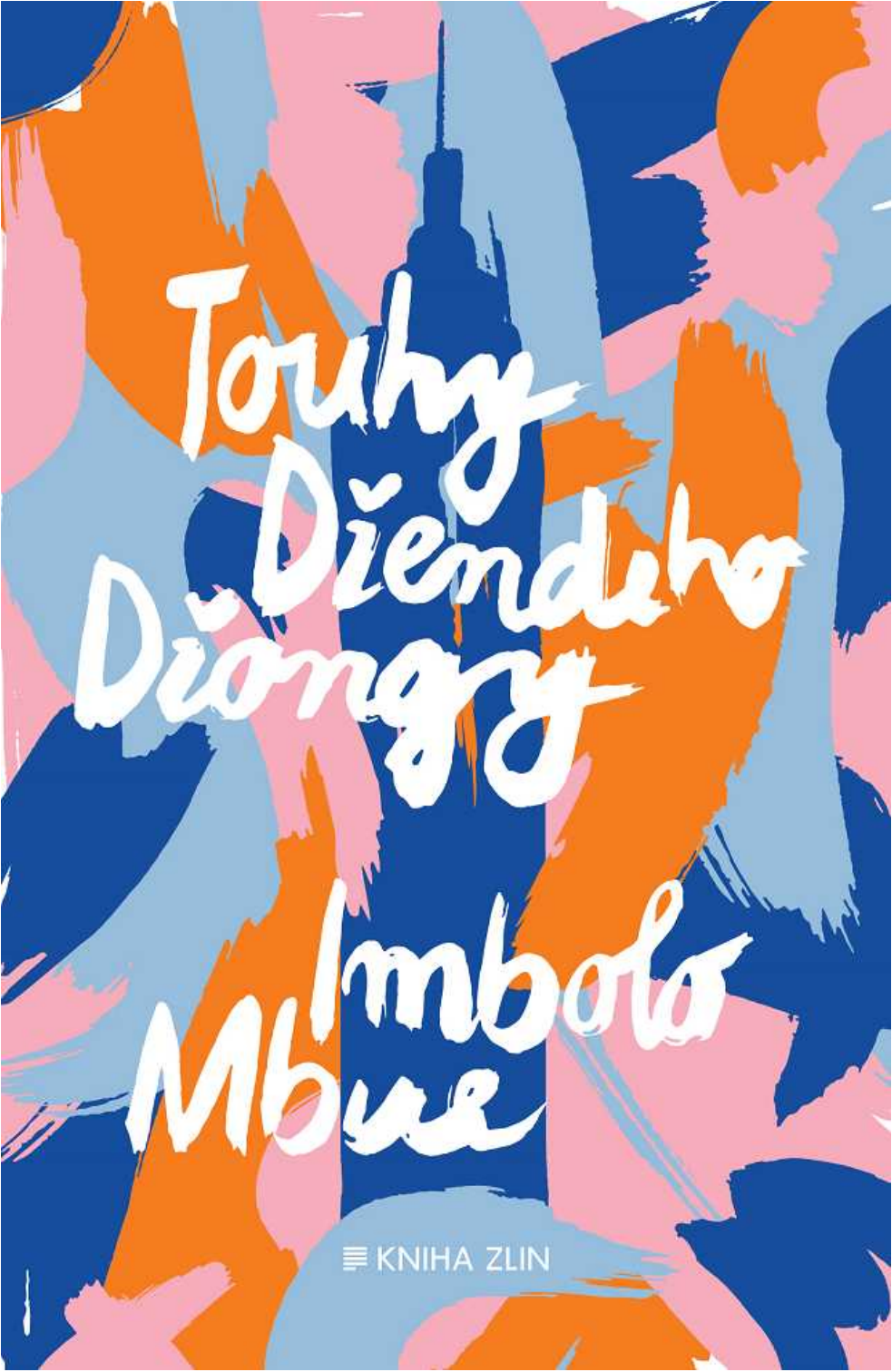

Touhy Děndeho Diongy

Imbola
Mbue

FLEET

Imbolo Mbue

Touhy Džendeho Džongy

Touhy
Diendeh
Diongy

Imbola
Mbue

Copyright © Imbolo Mbue, 2016
Translation © Libuše Čížmárová, 2016

ISBN 978-80-7473-453-3 (PDF)

Mému krásnému A. M. R.
s vděčností,
že mě doprovázel do Tajemna

Hospodin, tvůj Bůh, tě totiž uvádí do krásné země, do země s potoky a vodními prameny, jež vyvěrají z hlubin v údolích i na horách; do země pšenice a ječmene, vinné révy, fíků a granátových jablek, do země olivového oleje a medu, do země, v níž nebudeš jíst chléb poskrovnu a v ničem nebudeš mít nedostatek, do země, jejíž kamení je železo a z jejíchž hor budeš těžit měď.

Deuteronomium 8, 7–9

Nikdy po něm nikdo nechtěl, aby si na pracovní pohovor vzal oblek. Nikdy mu neřekli, aby si přinesl životopis. Nikdy ani žádný životopis neměl, totiž až do minulého týdne, kdy vstoupil do knihovny na rohu Čtyřiatřicáté ulice a Madisonské avenue a jeden z dobrovolných pracovních poradců ho pro něj napsal, a vyrobil mu navíc podrobný soupis jeho dosavadních zaměstnání, aby bylo jasné, že je mužem schopným úspěšně plnit mnoho náročných úkolů: farmář zodpovědný za obdělávání půdy a pěstování zdravých plodin; metař pečující o to, aby bylo město Limbé krásné a bez poskvrny; myč nádobí v jedné z manhattanských restaurací, jehož úkolem bylo zajišťovat, aby zákazníci jedli z čistých, bakteriálně nezávadných talířů; taxikář v Bronxu, jenž bezpečně převážel pasažéry z místa na místo.

Nikdy se nemusel starat o to, zda má potřebné zkušenosti, zda je jeho angličtina dokonalá, zda bude považován za dostatečně inteligentního. Jenže dnes, když si oblékl zelený dvouřadový oblek s tenkým proužkem, který měl na sobě i v den, kdy vstoupil na americkou půdu, nedokázal myslet na nic jiného, než jak udělat dojem na muže, jehož nikdy předtím neviděl. Ať se sebevíc snažil, nedokázal přestat uvažovat o otázkách,

které by mu mohly být položeny, o tom, co by bylo třeba odpovědět, jak by měl chodit a mluvit a sedět, jak dlouho asi bude muset mluvit nebo poslouchat a přikyvovat, a o věcech, které bude muset nebo nebude smět říct, jak odpoví, až bude dotázán, jestli je v zemi legálně. Vyschlo mu v krku. Dlaně se mu potily. V přeplněné podzemce v centru města nemohl vytáhnout kapesník, otřel si proto dlaně o kalhoty.

„Dobré ráno, prosím,“ řekl recepčnímu v hale, když vešel do banky Lehman Brothers. „Jmenuji se Džende Džonga. Jdu za panem Edwardsem. Za panem Clarkem Edwardsem.“

Pihovatý recepční s bradkou požádal o průkaz totožnosti a Džende ho rychle vytáhl z hnědé dvoukřídlé peněženky. Muž doklad vzal, důkladně si prohlédl jeho přední i zadní stranu, zvedl oči k Džendeho tváři, pohlédl na jeho oblek, usmál se a zeptal se ho, jestli by se nechtěl stát burzovním makléřem nebo tak něco.

Džende zavrtěl hlavou. „Ne,“ odpověděl bez úsměvu, „řidičem.“

„Správně,“ řekl recepční a podal mu návštěvnickou legitimaci. „Tak hodně štěstí.“

Tentokrát se Džende usmál. „Děkuji, můj bratře,“ opáčil. „Štěstí budu dneska opravdu potřebovat.“

Jak sám stoupal výtahem do osmadvacátého patra, prohlédl si nehty (bohudík nebyly špinavé). Pak si v bezpečnostním zrcadle nad hlavou urovnal připínací kravatu, překontroloval zuby a nenalezl na nich žádné viditelné zbytky smažených plantýnů s fazolemi, které jedl k snídani. Odkášlal si a otřel zbytky slin zaschlých v koutcích úst. Když se otevřely dveře, napřimil se a představil sekretářce, ta přikývla, předvedla řadu mimořádně bílých zubů, kamsi zatelefonovala a poté mu řekla, aby šel s ní. Kráčeli kancelářskými prostory, kde v kójiích s mnoha obrazovkami seděli mladí muži

v modrých košilích, potom chodbou, kolem další rozlehlé místnosti zaplněné kójemi až do slunné kanceláře s čtyřdílným oknem sahajícím od stěny ke stěně a od podlahy ke stropu, za nímž stály tisíce podzimem zalitých stromů a hrdých věží Manhattanu. Na vteřinu otevřel ústa – taková vyhlídka se mu ještě nikdy nenaskytla – i pro tu nádheru uvnitř. Po jeho pravici byla odpočinková zóna (černá kožená pohovka, dvě černá kožená křesla, skleněný konferenční stůl), uprostřed luxusní pracovní stůl (oválný, z třeshňového dřeva, s černou koženou polohovací židlí pro šéfa a dvěma zelenými koženými křesly pro návštěvníky) a po jeho levici nástěnný regál (z třeshňového dřeva, se skleněnými dvířky a s bílými pořadači v úhledných řadách), před nímž stál Clark Edwards v tmavém obleku a krmil popsanými listy skartovačku.

Džende se k němu otočil, napůl se uklonil a řekl: „Prosím, pane, dobré ráno.“

„Posaďte se,“ odvětil Clark, aniž zvedl oči od skartovačky.

Džende spěšně přešel ke křeslu vlevo. Vyndal z desek svůj životopis a položil ho před Clarkovu židli. Dával si přitom pozor, aby neporušil vrstvy bílých papírů a výtisků deníku *Wall Street Journal* zpřeházených na stole. Na jednom z listů *Journalu*, který vykukoval zpod archů plných čísel a grafů, stál titulek: *Velká naděje bílých? Barack Obama a sen o barvoslepé Americe*. Předklonil se, aby si článek přečetl – mladý ambiciózní senátor ho fascinoval –, ale rychle se zase napřímil, když si uvědomil, kde je, proč tam je a co se má stát.

„Máte nějaké nesplacené pokuty?“ zeptal se Clark, jakmile dosedl.

„Ne, pane,“ odpověděl Džende.

„A nebyl jste ani účastníkem žádné vážné nehody, že?“

„Ne, pane Edwardsi.“

Clark vzal ze stolu jeho životopis, stejně zmačkaný a vlhký jako muž, o jehož životě vypovídal. Zatímco Clarkovy oči chvíli setrvaly na papíře, Džendeho pohled přelétal sem a tam, od vrcholků stromů v Central Parku daleko za oknem ke stěnám místnosti lemovaným abstraktními malbami a portréty bílých mužů s motýlky. Cítil, jak mu na čele vyvstávají krupěje potu.

„Dobrá, Džende,“ řekl Clark, odložil životopis a opřel se o opěradlo židle. „Povězte mi o sobě něco.“

Džende ožil.

Přesně tuhle otázku probírali s manželkou Neni minulou noc; našli ji na Googlu, když zadali: „otázka, kterou dostanete při každém pracovním pohovoru“. Hodinu se hrbili u počítače, který se sekal. Při hledání nejlepší odpovědi pročítali podobné rady z prvních deseti stran, které jim Google nabídl, až nakonec usoudili, že nejlepší bude, když Džende promluví o svém pevném charakteru, spolehlivosti a o tom, že má všechno, co takový velmi vytížený řídící pracovník jako pan Edwards od šoféra potřebuje. Neni také navrhl, aby zdůraznil svůj úžasný smysl pro humor, snad i prostřednictvím drobného zažertování. Koneckonců, dodala, který exekutivce z Wall Street by po nekonečných hodinách, kdy si láme hlavu s tím, jak vydělat víc peněz, při nastoupení do auta neocenil řidiče, který nemá daleko k dobrému vtipu? Džende souhlasil a připravil si odpověď, krátký monolog zakončený vtipem o krávě v supermarketu. To by mělo zabrat, mínila Neni. I on sám o tom byl přesvědčen. Jakmile však začal mluvit, nacvičenou odpověď zapomněl.

„Dobře, pane,“ řekl. „Bydlím v Harlemu, s manželkou a šestiletým synkem. A jsem z Kamerunu, to je ve střední Africe nebo v západní Africe. Záleží na tom, koho se zeptáte, pane. Jsem z malého města u Atlantského oceánu, z Limbé.“

„Chápu.“

„Děkuju, pane Edwardsi,“ řekl rozechvělým hlasem. Nebyl si přitom jist, za co vlastně děkuje.

„A jaké pracovní povolení máte v téhle zemi?“

„Já mám papíry, pane,“ vybreptl v předklonu a s rychlým přikyvováním. Po celém těle mu naskakovala husí kůže.

„Ale *jaké* papíry?“

„Ach, promiňte, pane. Já mám OZ. OZ, pane... právě teď mám OZ.“

„Co to má –?“

Na Clarkově stole zabzučel mobil Blackberry. Clark ho rychle vzal do ruky. „Co to ale znamená?“ zeptal se s pohledem upřeným na telefon.

„To znamená osvědčení o zaměstnání, pane,“ odpověděl Džende a zavrtěl se v křesle. Clark nepřikývl ani nemávl rukou. Se skloněnou hlavou přejížděl očima po přístroji a jeho hebce vyhlížející prsty hbitě poskakovaly po klávesnici – nahoru, doleva, doprava, dolů.

„To je pracovní povolení, pane,“ dodal Džende. Pohlédl na Clarkovy prsty, pak na jeho čelo, znovu na prsty; nebyl si jistý, jak má udržovat oční kontakt, když oči nejsou pro kontakt k dispozici. „To znamená, že smím pracovat, pane. Dokud nedostanu zelenou kartu.“

Clark napůl přikývl a dál tůkal do klávesnice.

Džende se podíval z okna; doufal, že se moc nepotí.

„A jak dlouho bude trvat, než dostanete zelenou kartu?“ zeptal se Clark a odložil telefon.

„Sám nevím, pane. Imigrační úřad je pomalý, pane, je velice zvláštní, jak pracují.“

„Ale jste v této zemi dlouhodobě legálně, je to tak?“

„Ach ano, pane,“ řekl Džende. Znova rychle přikývl, na tváři se mu objevil bolestný úsměv, oči bez jediného mrknutí. „Zcela legálně, pane. Pořád čekám na zelenou kartu.“

Clark na něj dlouhou chvíli jen upřeně hleděl, jeho bezvýrazné zelené oči ani náznakem nenapovídaly, co si myslí. Džendemu se po zádech řinul horký pot a vsakoval se do bílé košile, kterou mu Neni koupila u pouličního prodavače na Stopěťadvacáté ulici. Začala vyzvánět pevná linka.

„V tom případě velmi dobře,“ řekl Clark a zvedl sluchátko. „Jste-li tu legálně.“

Džende Džonga si oddechl.

Zděšení, které mu sevřelo hrud', když Clark Edwards vyslovil slovo papíry, pomalu polevovalo. Na krátký okamžik zavřel oči a poděkoval milosrdnému Jsoucnu, vděčný za to, že stačila jen polovina pravdy. Co by říkal, kdyby mu pan Edwards položil další otázky? Jak by vysvětlil, že jeho pracovní povolení a řidičský průkaz jsou platné pouze do té doby, dokud bude jeho žádost o azyl čekat na vyřízení anebo bude schválena, ale že pokud bude zamítnuta, všechny jeho doklady budou neplatné a žádná zelená karta nebude? Byla by pak nějaká možnost, jak pana Edwardse přesvědčit, že je čestný člověk, vlastně velice čestný člověk, přestože teď imigračním úředníkům vykládá tisíce historek, jen aby se jednoho dne mohl stát americkým občanem a žít v téhle skvělé zemi navždy?

„A jak dlouho už jste tady?“ zeptal se Clark, když zavěsil.

„Tři roky, pane. Přišel jsem v roce 2004, v měsíci –“

Odmlčel se, polekalo ho Clarkovo hlučné kýchnutí.

„Pozdrav pámbu, pane,“ řekl, když si exekutivce přitiskl zápěstí pod nos a znovu kýchl, ještě hlasitěji než předtím. „Ašýja, pane,“ dodal. „Pozdrav pámbu ještě jednou.“

Clark se předklonil a zvedl láhev vody, stojící na pravé straně stolu. V dálce za ním, za dokonale čistými skly oken, přelétala nad parkem červená helikoptéra a pod

bezmračnou ranní oblohou směřovala ze západu na východ. Džende opět stočil pohled ke Clarkovi a sledoval, jak z láhve upíjí několik doušků. Také toužil po trošce vody, jež by zmírnila sucho v jeho hrdle, ale neodvažoval se změnit směr jejich rozhovoru tím, že by o ni požádal. Ne, to si nemohl dovolit. Určitě ne teď. Jeho hrdlo mohlo být nejsušším místem v poušti Kalahari, ale právě teď na tom vůbec nezáleželo – vedl si dobře. No, příliš dobře možná ne. Ale každopádně ani špatně.

„Oukej,“ řekl Clark a odložil láhev. „Já vám teď řeknu, co od řidiče chci.“ Džende polkl a přikývl. „Požaduju lojalitu. Požaduju spolehlivost. Požaduju přesnost a žádám, abyste udělal, co řeknu, a na nic se neptal. Jste s tím srozuměn?“

„Ano, pane, ovšem, pane Edwardsi.“

„Podepíšete prohlášení o mlčenlivosti a nikdy nikomu neřeknete nic z toho, co mě uslyšíte říkat nebo uvidíte dělat. Nikomu. Naprosto nikomu. Chápete?“

„Chápu to moc dobře, pane.“

„Fajn. Budu se k vám chovat slušně, ale nejprve se musíte chovat slušně vy ke mně. Budu vaší prioritou, a pokud vás nebudu potřebovat, budete se starat o mou rodinu. Jsem vytížený člověk, takže nečekejte, že vás budu kontrolovat. Byl jste mi velmi vřele doporučen.“

„Dávám vám své slovo, pane. Slibuju. Mé čestné slovo.“

„Velmi dobře, Džende,“ řekl Clark. Usmál se, přikývl a zopakoval: „Velmi dobře.“

Džende si z kapsy kalhot vytáhl kapesník a osušil si jím čelo. Zhluboka se nadechl a čekal, až si Clark ještě jednou přečte jeho životopis.

„Chcete se mě na něco zeptat?“ Clark přesunul životopis k hromadě papírů na levé straně stolu.

„Ne, pane Edwardsi. Jasně jste mi řekl, co potřebuju vědět, pane.“

„Výborně. Zítřka budu mít ještě jeden pohovor. Poté se rozhodnu. Asi ještě zítřka vám dám vědět. Má sekretářka vám zavolá.“

„Moc vám děkuju, pane. Jste velmi laskav.“

Clark vstal.

Džende se rychle odsunul od stolu a také se postavil. Narovnal si kravatu, která se během rozhovoru nachýlila jako vrba v divoké bouři.

„Mimochodem,“ dodal Clark s pohledem upřeným na kravatu, „doufáte-li v postup ve své kariéře, pořiďte si lepší oblek. Černý, modrý nebo šedý. A opravdovou kravatu.“

„To není žádný problém, pane,“ odpověděl Džende. „Můžu si sehnat nový oblek, pane. Jistěže můžu.“

Přikývl a rozpačitě se usmál, přičemž odhalil své natěsnané zuby, a ústa rychle zavřel. Clark úsměv neopětoval, jen mu podal ruku. Džende ji uchopil oběma svými dlaněmi a se skloněnou hlavou jí velmi pečlivě potřásl. Předem vám velice děkuji, chtěl říct znova. Budu tím nejlepším řidičem, pokud mi tu práci dáte, řekl málem.

Neřekl to však; musel své zoufalství udržet na uzdě, aby nevybuchlo skrz tenkou vrstvu důstojnosti, v níž bylo po celý rozhovor zahaleno. Clark se usmál a poplácal ho po rameni.

„Dneska je to rok a půl,“ řekla Neni Fatou, když spolu procházely Čínským Městem a dívaly se po kabelkách, které se tvářily jako Gucci nebo Versace. „Tak dlouho už jsem v Americe.“

„Rok a půl?“ řekla Fatou, zavrtěla hlavou a obrátila oči v sloup. „Ty počítat i půlroky? A říkáš to, no vážně.“ Zasmála se. „Něco ti povím. Až ty v Americe čtyřia dvacet let a pořád chudá, už nic nepočítat. Už ani nic neříkat. Ne. Ty stydět se něco říct, to ti povídám.“

Neni vyprskla smíchy, v ruce látkovou kabelku Gucci, kterou se rozhodla považovat za zaručeně pravou. „Ty se stydíš říct lidem, že jsi tady čtyřia dvacet let?“

„Ne, já nestydím. Proč stydět? Říkám lidem, že právě přišla. Oni mě slyší mluvit, říkají ach, neumí anglicky. Určitě právě přišla z Afrika.“

Vyběhl k nim Číňan, majitel obchodu. Za šedesát dolarů můžete mít, řekl Neni. A co takhle... zašklebila se Neni, dám vám dvacet. Muž zavrtěl hlavou. Neni a Fatou se obrátily k odchodu. Čtyřicet, čtyřicet, křičel za nimi muž, když si razily cestu davem turistů z Evropy. Fajn, vy vrátit, za třicet, křičel. Vrátily se a kabelku koupily za pětadvacet dolarů.

„Ty teď jako Angeli Joeli,“ řekla Fatou, když Neni kráčela s taškou přes rameno a za ní vlála její kudrnatá hříva.

„Vážně?“ opáčila Neni a pohodila hlavou.

„Co ty mínit, vážně? Ty nechít vypadat jako Angeli Joeli?“

Neni zvrátila hlavu dozadu a zahihňala se.

Tolik New York milovala. Stále nemohla uvěřit, že tady opravdu je. Nemohla uvěřit, že tudy chodí a kupuje Guccioho, že už není nezaměstnaná svobodná matka, která den za dnem trčí v otcově domě v Limbé a čeká, až ji Džende zachrání.

Ani jí nepřišlo, že už je to celých osmnáct měsíců. Asi to bylo tím, že si pořád pamatovala hodně z onoho dne, kdy s Liomim dorazili na Letiště JFK. Stále si pamatovala, jak tam Džende stál a čekal na ně, s připínací modrou kravatou na červené košili a s kyticí hortenzií v rukou. Stále si pamatovala, jak se objali a dlouho se k sobě tiše, s očima pevně zavřenýma tiskli, aby zažehnali utrpení posledních dvou let, kdy měl Džende tři zaměstnání, aby našetřil peníze na jejich letenky, na její studentské vízum a Liomiho návštěvnické vízum. Stále si pamatovala, jak se Liomi připojil k jejich objetí a chytal je za ruce, až ji konečně Džende pustil a zvedl ho do náručí. Pamatovala si, že byt v Harlemu (po dvou letech, kdy sdílel dvoupokojový suterénní byt se šesti Portorikánci v Bronxu, pro ně nedávno našel něco lepšího) byl té noci plný Džendeho smíchu, jejího hlasu, když ho bavila historkami z domova, a Liomiho pištění, když se otec a syn kočkovali a pošťuchovali na koberci. Pamatovala si, jak uprostřed noci přenesli Liomiho z manželské postele do dětské, aby mohli ležet vedle sebe a dělat všechny ty věci, které si slíbili v e-mailech, telefonátech a esemeskách. A pořád si dobře pamatovala, jak poté, co skončili, ležela vedle něho, naslouchala zvukům Ameriky za okny, tlachání a smíchu afroamerických mužů a žen v ulicích Harlemu a říkala si: Jsem v Americe. Jsem opravdu v Americe.

Na ten den nikdy nemůže zapomenout.

A stejně tak na den dva týdny po jejich příjezdu, kdy se na městské radnici brali. Liomi držel prsteny a Džen-deho bratranec Winston jim šel za svědka. Toho květnového dne roku 2006 se konečně stala váženou ženou, ženou, která byla tímto aktem prohlášena za hodnou lásky a ochrany.

Limbé pro ni teď bylo cizí planetou, místem, jež s každým dnem, kdy tam s ní Džende nebyl, milovala méně a méně. Když tam nebyl a nemohla se s ním projít po pláži, zatančit si nebo si v horkém nedělním odpoledni posedět v nálevně a vychutnat si studený maltský guinness, přestalo pro ni být město milovanou domovinou a stalo se osamělým místem, které toužila co nejdřív opustit. V každém telefonním hovoru během doby, kdy spolu nebyli, mu to připomínala. Jak nedokáže přestat snít o tom, že odjede z Limbé a bude s ním v Americe.

„Já taky sním, Bébé,“ říkával jí. „Ve dne v noci sním o všech možných věcech.“

V den, kdy s Liomim dostali víza, spala s jejich pasy pod polštářem. V den, kdy opustili Kamerun, necítila nic. Když před jejich domem zastavil autobus, který je jí otec najal, aby v něm odjeli na Doualské mezinárodní letiště (a s nimi dva tucty příbuzných a rodinných přátel, kteří je měli doprovodit), a když měli vyrazit na dvouhodinovou cestu na letiště, jen se usmívala a mávala sousedům a členům jejich velké rodiny. Shromáždili se na trávníku před domem, aby jim závistivě zamávali na rozloučenou. Při pohledu na ně se krátce pomodlila a přála jim stejné štěstí, které, jak věděla, čeká ji v Americe.

Teď, o rok a půl později, byl jejím domovem New York. Bylo to místo se všemi radostmi, po nichž toužila. Probouzela se vedle muže, kterého milovala, a když se otočila, viděla jejich dítě. Poprvé v životě měla zaměstnání. Pracovala jako soukromá domácí ošetřovatelka

přes agenturu, která jí platila v hotovosti, protože ještě neměla pracovní povolení. Poprvé za šestnáct let byla oficiálně studentkou, studovala chemii na vyšší odborné škole Borough of Manhattan Community College a nikdy si nedělala starosti kvůli školnému, protože věděla, že Džende vždy bez řečí zaplatí tři tisíce dolarů za semestr, na rozdíl od jejího otce, jenž bez ustání reptal kvůli finančním problémům, a kdykoli některé z jeho osmi dětí požádalo o peníze na školné nebo novou školní uniformu, udělal mu přednášku o tom, jak západoafrické franky nerostou na mangovnících. Poprvé po velmi dlouhé době se ráno neprobouzela, aniž by měla nějaké plány kromě přípravy oběda pro rodiče a sourozence, péče o Liomiho, úklidu domu, cesty na trh, setkání s kamarádkami a poslouchání jejich stížností na tchyně. Neuléhala už s vyhlídkou jen na stejné další dny, kdy se její život neubírá ani kupředu, ani zpátky. A poprvé v životě snila o něčem jiném než o manželství a mateřství: snila o tom, že se stane lékárníci, jako byli ti, jichž si v Limbé všichni vážili, protože v lahvičkách s pilulkami rozdávali zdraví a štěstí. Aby se jí tento sen splnil, musela si vést ve škole dobře, a přesně to také dělala – měla průměr B plus. Tři dny v týdnu chodila do školy a po vyučování procházela po školních chodbách s tlustými učebnicemi algebry, chemie, biologie a filozofie a zářila, protože se z ní stávala učená žena. A co nejčastěji sedávala v knihovně nad domácími úkoly nebo v úřední hodiny pronásledovala profesory s žádostmi o radu, co má dělat, aby měla ještě lepší známky a mohla jít studovat farmacii na vysokou školu. Chtěla být na sebe pyšná, chtěla, aby byl Džende pyšný na svou ženu a Liomi na svou matku. Čekala příliš dlouho, aby se něčím stala, a teď, když jí bylo třiatřicet, už konečně měla – nebo byla na dobré cestě mít – všechno, co kdy v životě chtěla.